

Sfintii Trei Ierarhi, sărbătoriți de Biserica ortodoxă Română pe 30 ianuarie (N.r.), sunt pomii cei mai roditori ai creștinismului practic, cu fructe de dreptate, pace, iubire pentru aproapele. Iată de ce se numesc lăceferii creștinătății permanent aprinși în candelile adevăratei credințe creștine. Ei sunt coloana nesfârșită a tezaurului teologiei, pe care s-a gravat viața lor în Iisus Hristos și sacrificiul neprecupțit pentru salvarea omului din ghearele nedreptății. „Toată firea omenească au covârșit-o cei trei cu darurile lor cele multe și mari” (Icosul zilei)

Creatorul a făcut pe om din pământ, dar în partea spirituală i-a plantat toate predispozițiile, fiind creat după „chipul lui Dumnezeu” (Facere I, 27). Pentru faptul că acest chip a fost căutat de diavol, Mântuitorul nostru Iisus Hristos îmbracă firea noastră pentru a ne readuce la sânul Tatălui ca fii ai harului și adevărului. La început lumea nu a putut înțelege pe Mântuitorul (Ioan I, 1-8), dar ucenicii, martorii oculari ai cerescului Învățător - au propovăduit Sfânta Evanghelie la toată făptura, conform îndemnului Sau (Matei XXVIII, 19-20).

Unii de alte convingeri religioase și filozofice au acceptat pe Iisus Hristos ca pe un reformator religios sau ca pe un mare înțelept al Orientului. Alții, înclinați spre speculație și adepți ai unor mari cugetători ca Platon, Aristotel au căutat să pună în corespondență Revelația sau să caute identități în învățătura Evangheliei. Așa se prezintă lumea creștină și necreștină în secolul al IV-lea când au apărut în Biserică trei lăceferi ai dreptei credințe: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul și Sfântul Ioan Gura de Aur.

Fiecare dintre acești trei sfinți ierarhi este sărbătorit de Biserica noastră dreptmaritoare, la naștere și la trecerea către Domnul, iar la 30 ianuarie - Praznicul Sfinților Trei Ierarhi a fost fixat în secolul al XI-lea pentru a răspunde evlaviei și deosebitei cinstituri ce li se aducea din partea tuturor credincioșilor.

Sfântul Vasile cel Mare s-a născut la anul 330 în orașul Cezareea Capadociei dintr-o familie cultă și numeroasă (10 frați). Tatăl său era retor în oraș. Mama sa se numea Emilia, o femeie cu un fond sufleteș bun, plămădit într-o arzătoare credință. Părinții săi erau printre cei mai bogați ai locului.

Dupa o educatie serioasa in familie, copilul Vasile termina scoala in cetatea Cezareea apoi urmeaza la Constantinopol si isi desavirsesse studiile retorice si filozofice la Atena. Aici leaga o prietenie trainica si sincera cu Grigorie de Nazianz. Vasile, un student sarguincios inclinat spre oratorie, dar si spre stiintele exacte, frecventeaza cursurile, pe langa cele de drept si pe cele de matematici, astronomie si medicinii.

Iata-l pe tanarul Vasile, cu un fizic firav, cu ochii patrunzatori si permanent calculat, predand arta vorbirii; iar in timpul liber se ocupa cu muzica, istoria, literatura si artele. A primit botezul, dar timpul chemarii la apostolat nu sosise. Pe alta cale, nobila sa mama si mai ales sora lui Macrina cautau sa-l convinga, cu viata lor sfanta in Iisus Hristos, ca sa puna toata capacitatea lui intelectuala si morala in nesfirsita dragoste a crestinismului. Era la rascruce. Epoca sclavagista ajunsese apogeu, iar tanarul profesor paraseste catedra de retorica, imparte averea sa celor lipsiti; dragostea sa pentru Domnul Iisus creste mereu prin faptele milei crestine. Era intr-o permanenta tulburare sufleteasca. In aceasta stare pleaca sa viziteze Egiptul, Mesopotamia, Siria cu monumentele lor si Palestina cu mormintul lui Iisus Hristos. Aici ii este dat sa vada monahi cu fete supte de asceza, dar bogati in traire spirituala, oameni modesti, dar care impresioneaza prin viata lor si conving prin trairea si pregatirea lor.

Golul din suflet se completeaza. Se hotaraste sa introduca in locul de nastere monahismul, dandu-i regulile necesare, valabile pana astazi. Este hirotonit diacon, preot si episcop (370). Incepe o vie activitate impotriva ereziilor (Eunomiu - Arie), aparand invatatura crestina. In acest scop alcatuieste Liturghia (care-i poarta numele). Practic, salveaza de la foamete cu propria avere, populatia orasului. Din veniturile sale construiește spitale (Vasiliadele), pentru intaia oara in istorie; el saruta ranile bolnavilor pentru a le mentine moralul.

Construiește case pentru reeducarea fetelor, azile pentru batrani, elibereaza sclavii. Figura sa impunatoare, prestanta sa stiintifica, autoritatea sa morala si mai ales energia sa i-au adus faima, fiind numit, inca din viata, cel Mare. Purta corespondenta si ajuta pe toti studentii si elevii silitori, tinea legatura cu fostii sai profesori si educatori, purtandu-le pretioasa recunostinta. Trimite in misiune la stramosii nostri incercati dascalii crestini, iubind pe sciti si goti, considerindu-i „fulgerele danubiene”. Imparatul Valens (364-378) a dorit sa-l inlature din scaun, dar si-a dat seama ca personalitatea sa intruneste toate cerintele unei mari figuri istorice. A fost prieten cu Teotim de Tomis si ruda cu Iuliu Soranus mai marele cetatii Tomis. Este purtatorul de grija al Sf. Sava de la Buzau (+ 372).

Munca permanenta a Sfantului in toate ramurile de activitate, „noaptea scria si citea, ziua

propovăduia și trăia Sfânta Evanghelie", a început a epuiza forțele fizice parăsind lumea aceasta de tinar. Avea numai 49 de ani, încununat de cinste, demnitate și slava nepieritoare. Ultimele cuvinte ale sale au fost: „în adevăr am trăit, în sinceritate am umblat, din convingere am vorbit, din dragoste pentru Iisus Hristos și semenul Lui, omul, închid ochii în liniște și pace, numai Tu știi, Doamne, unde merge sufletul meu." La mormant a fost condus de toți aceia cărora le-a făcut bine și i-a învățat adevărata credință, dar era însoțit și de mozaici și de filozofi vechi, oameni de știință și de artă ai timpului. Lângă trupul său neînsufletit stătea îndoliat și cu lacrimi scanteietoare cel mai devotat prieten al său, Sfântul Grigorie de Nazianz, care îi ține o cuvântare de adio impresionantă. De atunci și până astăzi, adevărații creștini îl cinstesc în rugăciune și prin viața lor.

Sfântul Grigorie de Nazianz, al doilea sârbătorit de astăzi, se naște la 330. În familie are o copilărie fericită și o educație superioară mai ales din partea mamei, Nona. După ce învață cu părinții și apoi la școală, merge spre desăvârșirea studiilor la Cezareea Capadociei. Avea un temperament melancolic, o gândire spontană și ascuțită, dar și un fin talent poetic. Urmează școli superioare la Cezareea Palestinei, la Alexandria Egiptului și Atena „cea de aur", cum o numește el, unde are ca profesori pe Himeriu și Proheresiu. Rămâne încântat de comorile de cultură ale lumii, vizitându-le și comparându-le riguros. Revine în familie. Își da seama că învățătura creștină nu-i o speculație a minții omului, ci este viața însăși la gradul cel mai înalt, așa cum cere Evanghelia mântuirii, pentru că Domnul Iisus Hristos a venit „ca omul să aibă viața și mai mult chiar" (Ioan X, 10). Plecând de la cultura omenirii, studiind și învățătura creștină și convingându-se, primește botezul. Este hirotonit diacon, preot și apoi episcop de Sazima, împotriva voinței lui. Ajunge apoi pe scaunul patriarhal al Constantinopolului, unde începe munca de explicare a învățăturii creștine, reușind să statornicească în suflete credința cea adevărată.

Este recunoscut prin acele cinci cuvântări despre Sfânta Treime, care i-au și adus titlul de Teologul, sau cuvântătorul de Dumnezeu. Gândirea sa teologică a fixat Marturisirea de credință - partea a II-a la Sinodul al II-lea Ecumenic de la Constantinopol (381). Și el, ca și Sfântul Vasile, trimite misionari la stramosii noștri pentru a face față popoarelor migratoare care treceau prin foc și sabie teritoriile cucerite. În luptele interne, Sfântul Grigorie se izolează, retrăgându-se în localitatea de naștere, cedând scaunul episcopal fără nici o rezervă, în sufletul său clocotea arta poeziei și a dragostei pentru Iisus Hristos. Ne-au rămas de la Sfântul Grigorie peste 18.000 de versuri, în care cugetarea sa nu-i o filozofie abstractă, ci framântarea profundă a minții și inimii sale. Tratatul său Despre preotie este icoana sufletului său și concepția sa despre slujirea la altar.

Preotului îi se cere chemare de sus, o pregătire morală și duhovnicească deasupra oricărei critici, strălucind ca model pentru toți cei care privesc la preoți, apoi, o aleasă pregătire umanistă și teologică, pentru că el spre deosebire de toate preocupările și fața de toți oamenii -

sfatuieste spre bine si dezleaga greselile credinciosilor de diferite varste, cu diferite grade de cultura, de diverse temperamente.

Din viata, Sfantul era numit mintea desavarsita cu ajutorul Sfintei Evanghelii, sufletul cu chemarea lui Pavel si inima calda a apostolului iubirii si sabia arhanghelului impotriva ereticilor si falsificatorilor credintei. Sfantul Grigorie Teologul moare la varsta de 60 de ani, incheindu-si viata in plina activitate poetica. Lasa, prin testament, toata averea sa spre folosul credinciosilor. Asa a plecat din aceasta lume profundul ganditor al teologiei rasaritene.

Funia de aur a teologiei Scolii Capadociene se impleteste trainic cu Sfantul Ioan Gura de Aur, cel mai stralucit vorbitor al Bisericii, dar si cel mai sever biciuitor al falsului credincios. Sfantul Ioan Gura de Aur se naste la 13 noiembrie 354, dintr-o familie foarte bogata. Tatal sau era dregator militar si om de incredere al curtii imperiale. Mama sa Antuza ramane vaduva la virsta de 20 de ani, crescand pe fiul ei, Ioan, in cea mai mare curatenie sufleteasca. Dupa pierderea sotului ei, Antuza se purta numai indoliata si cu ochii plini de lacrimi. Tanarul ei fiu, la inceput, nu-i intelegea durerea, si ca orice tanar n-a dat importanta Evangheliei. Educatia clasica (filozofia si oratoria) a primit-o de la vestitul profesor Libaniu si filozoful Andragatiu.

De pe bancile universitare, indrageste oratoria si logica. Demostene si Socrate, Platon si Aristotel erau preferatii lui. Incepe sa profeseze oratoria, vorbind admirabil. Profesorul Libaniu doreste sa-i lase locul lui, dar el refuza. O situatie neprevazuta il orienteaza altfel: cugeta zile intregi asupra filozofiei faptei: crestinismul. Pentru el, Iisus Hristos devine centrul preocuparilor, sfintii sunt exemple de urmat, Apostolii mari traitori, care au schimbat fata lumii vechi, crestinii niste oameni deosebiti. El s-a botezat in anul 372 la staruinta mamei sale, Antuza; astfel Ioan, prin botez, ridica piatra neagra de pe inima propriei sale mame.

In floarea varstei este chemat spre preotie, dar fuge scriind cel mai cutremurator tratat despre misiunea sfanta. La doi ani dupa botez isi pierde mama. El vede in aceasta o chemare catre cele sfinte. Paraseste Antiohia si face asceza in pesterile muntilor, insusindu-si invatatura crestina, traind sfaturile Evangheliei si delectandu-si ochii cu frumusetile naturii. Fiind de o energie rar intalnita si avind o fire vioaie nu se multumea cu vuietul muntilor si fosnetul padurilor, cu sopotul dulce al izvoarelor in care soarele isi scalda razele, ci dorea sa vada pe insusi Iisus Hristos realizat in credincios, pentru care s-a si intrupat.

Inflacaratul Ioan trece prin treptele ierarhiei pana la scaunul Constantinopolului, unde la anul 397 ajunge arhiepiscop. Incepe o activitate predicatoriala unica in istoria crestinismului.

Combate luxul și lacomia, bogăția și desfraul, intrând în conflict cu împărăteasa Eudoxia. Trimite misionari în părțile pământului nostru stramosesc. Din Scitia Minor (Dobrogea) vine la Constantinopol Ioan Casian, pe care Sfântul Ioan îl hirotoneste diacon (404). După aceasta, Ioan Casian este trimis la Roma, ca misionar, unde înființează în Marsilia primele comunități monahale, fapt care bucură mult pe trădătorul monah Gura de Aur, ajuns arhiepiscop. Din cauza lingusirilor de la curtea imperială, Sfântul Ioan Gura de Aur este înlăturat. Printre cei care și ridică glasul împotriva acestei nelegiuiri se află și Teotim I de Tomis, prieten cu Sfântul Ioan, care îl muștra pe Epifaniu, considerându-l Iuda. Constantinopolul era în fierbere, toți așteptau deznodământul fatal, dar de frica unei răscoale populare, conducerea imperiului recheamă în scaunul patriarhal pe Ioan. Aceasta a fost prima victorie a credincioșilor asupra raufacătorilor marelui ierarh. Sfântul Ioan alcatuiește Liturghia care-i poartă numele și rugăciuni mistuitoare mai ales la primirea Sfintei împărăsării.

Dusmanii teș noi intrigi. Ioan este dus în exil la Cucuz, în Armenia Mică. Pe drum a fost supus, din porunca matroanelor, la un tratament inuman. Gama suferințelor ne este cunoscută din scrisorile sale. Pentru a-i pierde ochii, era ținut cu vederea în razele arzătoare ale soarelui marin. Gol și cu capul descoperit capătă insolăție și este cuprins de friguri. Este apoi lasat să fie jefuit și bătut de tilhari. Soldații îl bruschează, cade în genunchi și este lovit fără milă. Suferind de foame și de sete, abia și duce zilele. Organismul nu mai rezistă. Cere permisiunea să meargă la o capelă, este chemat preotul cu Sfânta Împărăsanie. După primirea Sfântului Trup și Dumnezeuiescului Sange ridică fruntea spre cer rostind: „Mor în liniște pentru credința în Iisus Hristos, pentru cinste și dreptate. Slava lui Dumnezeu pentru toate”. Așa s-au scurs zilele celui mai mare vorbitor creștin și ierarh de o modestie uimitoare (14 septembrie 407). După 30 de ani (438), împăratul Teodosie aduce ramășitele pământestii ale Sfântului (27 ianuarie), depunându-le în biserica Sfintii Apostoli din Constantinopol, fiind înconjurată de rugăciunile calde și sincere ale aceluia carora le fusese conducător sufletesc.

Pe pământul nostru strabun, acești trei ierarhi au fost cinstiți încă de la început. Așa cum am arătat, ierarhii și clericii ținuturilor dobrogene le-au luat apărarea și i-au cinstit ca mari apărători ai dreptei credințe. Întăistătorul scaunului mitropolitan al Tarii Romănești se pomenește încă de la obținerea autonomiei (1885) ca locțiitorul Cezareei Capadociei. Ce cinste mai mare pentru credincioșii, ierarhii și clericii ortodocși români ar fi decăt aceasta, că mostenesc titulatura scaunului, unde acum șaisprezece secole era Sfântul Vasile cel Mare.

Altfel spus, Sfintii Trei Ierarhi sunt cei mai mari talcuiitori ai cuvintelor Sfintelor Scripturi. Ei au lasat o uriasă operă de elită a literaturii patristice. Ei sunt dascalii teologilor, florile gândirii creștine din veacul de aur al Bisericii, biciuitoarii societății sclavagiste, întemeietorii pedagogiei creștine și ai filocaliei...

Cateva aprecieri si referinte la adresa activitatii lor teologice si spiritual – duhovnicesti

Sfintii Trei Ierarhi: Sfantul Vasile cel Mare, Sfantul Ioan Gura de Aur si Sfantul Grigorie de Nazianz sunt praznuiti pe 30 ianuarie. Chiar daca fiecare din cei trei Sfinti Ierarhi au in calendar zile separate de praznuire, in secolul al XI lea s-a stabilit ca ei sa fie sarbatoriti impreuna, pentru a evita dezbinarea credinciosilor, care ajunsesera sa considera pe unul din ei mai demn de cinstire.

Sfintii Trei Ierarhi s-au aratat impreuna Sfantului Ioan al Evhaitelor si i-au spus intr-un glas: "La Dumnezeu una suntem si nici o impotrivire sau vrajba nu este intre noi. Ci fiecare la timpul sau, indemnati fiind de Duhul Sfânt, am scris invataturi pentru mantuirea oamenilor. Nu este intre noi unul intai si altul al doilea, si de vei chema pe unul, vin si ceilalti doi. Drept aceea, impreuneaza-ne praznuirea intr-o singura zi." Asa s-a incheiat disputa prezenta intre crestini pe tema „care este cel mai mare dintre cei trei sfinti ierarhi”.

Sfantul Vasile cel Mare a aparat dumnezeirea Duhului Sfânt si a Fiului. In lucrarea "Despre Duhul Sfânt" arata pe baza Sfintei Scripturi si a Sfintei Traditii ca Duhul este de o fiinta cu Tatal si de o fiinta cu Fiul. A fost primul care a facut o distinctie clara intre fiinta si energie, descoperindu-ne ca noi il cunoastem pe Dumnezeu doar in lucrarile Sale.

Sfantul Grigorie de Nazianz participa la formularea teologica a dogmei Sfintei Treimi. In cele "Cinci Cuvantari Teologice" rostite in capela Sfintei Invieri din Constantinopol, el trateaza despre modul in care trebuie facut teologie, despre Dumnezeu in fiinta Sa, despre Fiul lui Dumnezeu Intrupat si despre Duhul Sfânt, demonstrand cu temeiuri biblice ca cele trei persoane sunt de o fiinta.

Sfantul Ioan Gura de Aur pune un accent deosebit pe demonstrarea modului in care Dumnezeu intervine si lucreaza prin pronia Sa asupra Bisericii, asupra vietii credinciosilor. Sfantul Ioan Gura de Aur pune accentul pe doctrina sociala a Bisericii. Ne descopera ca nu putem intelege taina comuniunii Sfintei Treimi daca nu facem experienta comuniunii ecleziale.

Cateva concluzii

Scris de București, România/Romanian Global News
Vineri, 30 Ianuarie 2015

Când vorbește despre Sfinții Trei Ierarhi, Biserica spune despre ei că Sfântul Vasile cel Mare este mâna care lucrează, Sfântul Grigorie Teologul este mintea care gândește, iar Sfântul Ioan Gura de Aur este gura care vorbește. La Congresul Facultăților de Teologie din Atena din anul 1936 s-a hotărât ca ei să devină patronii spirituali ai instituțiilor de învățământ teologic din întreaga lume.

Asadar, Ortodoxia cinstește, în fiecare an, în ziua de 30 ianuarie, pe Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gura de Aur. Cu toate că sunt sărbătoriti și în mod separat, viața și opera lor teologică sunt foarte importante, motiv pentru care se cinstește și împreună, ca o icoană a Sfintei Treimi. Sărbătoarea acestor Sfinți Ierarhi a fost instituită în anul 1081 (1084 după alte surse) de către Patriarhul Ioan al Constantinopolului, ca urmare a unei minuni.

Prin urmare, Sfinții Trei Ierarhi sunt pomii cei mai roditori ai creștinismului practic, cu fructe de dreptate, pace, iubire pentru aproapele. Iată de ce se numesc lăuceferii creștinătății permanente aprinși în candelile adevăratei credințe creștine. Ei sunt coloana nefarsită a tezaurului teologiei, pe care s-a gravat viața lor în Iisus Hristos și sacrificiul neprecupet pentru salvarea omului din ghearele nedreptății. Orânduirea de atunci încurajă îmbogățirea unora prin munca brută a sclavilor. Pentru aceasta Sfinții Trei Ierarhi sunt comparați cu biciul cel întreit-impletit al lui Dumnezeu împotriva exploatarei. Cultura lor aleasă și multilaterală este indemn pentru cercetare. Viața desăvârșită a lor este exemplu viu și ușor de urmat.

Asadar, o Părinți de trei ori fericiți, nu încetați a vă ruga pururea lui Iisus Hristos și Maicii Sale, pentru cei ce săvârșesc cu credință și cu dragoste, cu evlavie și sinceritate a voastră pomenire. Rugam-vă de scoateți pe cei răi din inoșii, și ne scapați pe toți de chinurile iadului, ca la Judecata de apoi să auzim cu bucurie glasul Domnului nostru Iisus Hristos! „Veniti binecuvântații Tatălui Meu de moșteniți împărăția gătită vouă încă de la întemeierea lumii” (Matei XXV. 34).

În alta ordine de idei, numeroase biserici și mănăstiri din România își serbează în această zi hramul. Dintre acestea, la loc de cinste se află Mănăstirea „Sf. Trei Ierarhi” din Iași, ridicată de către voievodul Vasile Lupu, între anii 1637 - 1639, o bijuterie a arhitecturii bisericesti dar și un ales loc de cultură și spiritualitate românească.

Un material de Stelian Gomboș